

Actualisatie duurzaamheidsbeleid 'vaststelling van concrete doelstellingen en kaders'

1. Inleiding

Duurzaamheid is een thema dat speelt van mondiaal tot micro niveau. Wereldwijd worden klimaatveranderingen zichtbaarder. Warmte- en neerslagrecords worden verbroken, hevige hagelbuien en extreme droogte behoren steeds meer tot de orde van de dag. Tegelijkertijd worden grondstoffen schaarser en neemt de biodiversiteit verder af. Wereldwijd nemen overheden, bedrijven en particulieren maatregelen om toe te werken naar een duurzame wereld, maar hebben te maken met uitdagingen. Het gevolg: discussies over onder andere vermindering van de stikstofuitstoot ter verbetering van onze natuur, de energiecrisis als gevolg van de oorlog tussen Oekraïne en Rusland en het onderdruk staan van bijdrage van de 30 Regionale Energie Strategie Regio's (RES) aan duurzame opwek van energie in combinatie met de problematiek van het elektriciteitsnetwerk, ook wel netwerkcongestie genoemd.

Deze notitie hebben wij opgesteld om samen (politiek, inwoners, ondernemers, belangenverenigingen) het gesprek aan te gaan over de aanpak van de huidige problemen. Via het op te stellen van doelstellingen willen wij een eerste stap zetten. Deze notitie heeft de functie van praatplaatje: startpunt van het gesprek. De vraag die nu voorligt is of deze notitie alle onderwerpen en doelstellingen bevat waarover de gemeenteraad wil besluiten en kan de gemeenteraad (in grote lijnen) aan de hand van deze notitie en het nog te voeren gesprek een vertaling maken naar (ruimtelijke) inpassing en overige beleid?

Maar hoe zit nu allemaal ook alweer? Wij nemen u mee op een korte treinreis om te stoppen in onze gemeente Heeze-Leende om vervolgens de lokale situatie in ogenschouw te nemen. Stapt u in?

Station: Klimaatconferentie Paris 2015

In 2016 heeft de Europese Unie mede namens Nederland het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend. Doel van het akkoord is om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius. Met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius. Om deze doelstelling te bereiken dient de uitstoot van broeikasgassen sterk te worden verminderd.

Station: Klimaatconferentie Glasgow 2021

In november 2021 vond in Glasgow de 26ste VN-klimaatconferentie plaats. 197 partijen waren vertegenwoordigd waaronder ook de Europese Unie. Het doel van de conferentie was om gezamenlijk maatregelen te treffen om ervoor te zorgen dat de opwarming van de aarde tot 1,5 graden Celsius binnen bereik te houden.

Station Den Haag: Nationaal Klimaatakkoord

De Nederlandse politiek heeft een doel vastgesteld: in 2030 stoten wij in Nederland bijna de helft (49%) minder broeikasgassen uit en in 2050 stoten wij 95% minder broeikasgassen uit dan wij in 1990 deden. Het Klimaatakkoord gaat over de maatregelen die wij de komende jaren gaan nemen om dit doel te halen.

Het [klimaatakkoord](#) is een overeenkomst tussen veel organisaties en bedrijven in Nederland om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. De hoofddoelstelling is 48,7 megaton (Mt) minder CO₂-uitstoot te realiseren. Het klimaatakkoord bestaat uit 6 klimaattafels met hun eigen doelstellingen. Twee klimaattafels lichten wij eruit namelijk de klimaattafels 'Gebouwde omgeving' en 'Elektriciteit'.

De doelstellingen van de klimaattafel 'Gebouwde omgeving' zijn:

- In 2050 7 miljoen woningen en 1 miljoen gebouwen afgekoppeld van het aardgas.
- In 2030 eerste stap: verduurzaming van de eerste 1,5 miljoen bestaande woningen.

De doelstellingen van de klimaattafel 'Elektriciteit' zijn:

- Windenergie op zee groeit naar tenminste 49 miljard kilowattuur (49 TWH) per jaar in 2030, ofwel 11,5 miljard watt aan piekvermogen.
- Ook hernieuwbare energie op land (wind en zon) groeit fors naar 35 miljard kilowattuur (35 TWH) per jaar.

Hoe worden deze doelstelling vervolgens behaald? Uitgangspunt van het Klimaatakkoord is 'Burgers denken en doen mee'. De volgende verantwoordelijkheden horen hierbij:

Klimaattafel 'Gebouwde omgeving':

- Gemeenten gaan aan de slag met het afkoppelen woningen van het aardgas. De gemeentes weten in 2021 welke wijk wanneer aan de buurt is door het opstellen van een Transitievisie Warmte.
- De gemeenten betrekken bewoners bij het opstellen van wijkuitvoeringsplannen.

Klimaattafel 'elektriciteit':

- In duurzame energieopwekking op land krijgt de regio een grote rol.
- Elke regio krijgt de ruimte zelf te bepalen hoe zij de doelen haalt om meer duurzame energie op te wekken.

Station Eindhoven: de Regionale Energie Strategie (RES).

Een van de 30 RES-regio's is de RES regio Metropool Regio Eindhoven (RES MRE) waaronder gemeente Heeze-Leende valt. In 2021 leverde de RES MRE haar eerste RES op, de RES 1.0. Wat staat hierin?

De RES 1.0 bestaat uit diverse hoofdstukken waaronder de hoofdstukken:

Besparing

In hoofdstuk 'Besparing' staat de volgende hoofddoelstelling

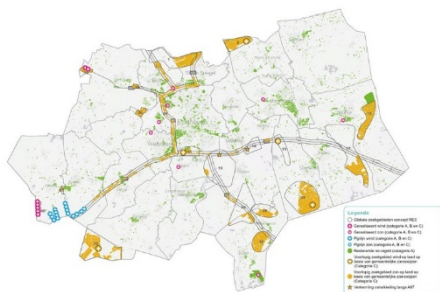
De focus ligt op het daadwerkelijk in beweging krijgen van inwoners, instellingen en bedrijven om een maximaal energiebesparing en CO2-reductie te realiseren.

Duurzame warmte

Opstellen: Regionale Structuur Warmte (RSW). In kaart brengen van de warmtebronnen en onderzoeken potentie van verschillende technieken voor onze warmtevoorziening.

Duurzame energie opwekken

Bijdrage van 2 TWH aan doelstelling 35 TWH opwek duurzame energie op land (zon en wind).

De MRE RES heeft onderzocht gedaan door in beeld te brengen waar belemmering zijn op basis van de geldende wet- en regelgeving. Het onderzoek heeft een kaart opgeleverd met zoekgebieden. De zoekgebieden zijn verder onderzocht via een planMER (MER staat voor Milieu Effect Rapportage). Een planMER maakt inzichtelijk wat de mogelijke effecten zijn als in een zoekgebied duurzame energie wordt opgewekt door windmolens en zonnepanelenvelden.

De afspraak is dat gemeenten zelf gaan over de invulling van de zoekgebieden. De RES 1.0 is met de kaart met de zoekgebieden

is terug te vinden op de website van de MRE RES: [RES 1.0 publiekversie](#) of [RES 1.0 complete versie](#).

Na vaststelling van de RES 1.0 is geconstateerd dat zoekgebied 20 niet meer is opgenomen. Dit zoekgebied is wel opgenomen in de concept RES 1.0. De reden voor het wegvallen is dat de gemeente Someren besloten heeft het gedeelte van het zoekgebied op haar grondgebied te laten vervallen. Administratief is dit verkeerd verwerkt door het gehele zoekgebied te laten vervallen.

Station Heeze-Leende Wij zijn gearriveerd op het laatste halte van onze treinreis: station Heeze-Leende. Ook de gemeente Heeze – Leende bereidt zich voor op grootschalige veranderingen om zo toekomstbestendig te blijven. Het hebben van gedegen duurzaamheidsbeleid als overkoepelend afwegingskader is hiervoor noodzakelijk. Het duurzaamheidsbeleid vormt het kader voor het opstellen van plannen van aanpak om de doelstelling te realiseren.

2.2 Waar staan wij in Heeze-Leende nu?

Een kort overzicht waar Heeze-Leende nu staat:

2.2.1 *Duurzaamheidsbeleid 2019, Uitvoeringsagenda en Klimaatadaptatie & Biodiversiteit en plan van aanpak Energietransitie*

Op 14 oktober 2019 stelde de gemeenteraad van de gemeente Heeze-Leende het eerste duurzaamheidsbeleid vast. Het duurzaamheidsbeleid is terug te vinden op de website van de gemeente Heeze-Leende: [Duurzaamheidsbeleid](#).

Sinds de vaststelling is er veel gebeurd, waaronder het opstellen, vaststellen en uitvoeren van de '[Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie & Biodiversiteit](#)' en '[Plan van aanpak Energietransitie](#)'.

2.2.2 *Raadsprogramma en College uitvoeringsprogramma Heeze-Leende 2022-2026*

In het raadsprogramma staat het volgende opgenomen onder het hoofdstuk 'Klimaatverandering en energietransitie':

'Actualiseren duurzaamheidsbeleid waarin ook concrete doelstellingen gaan worden opgenomen voor de energietransitie voor wat betreft besparing.'

'Maak de voorgenomen ambities en doelstellingen op termijn veel explicieter en meetbaarder'

In het College uitvoeringsprogramma Heeze-Leende 2022-2026 zijn bovenstaande punten verder uitgewerkt.

- Ophalen doelstellingen bij gemeenteraad met betrekking tot grootschalige opwek, besparing, zon op dak, warmte, afkoppelen hemelwater, vergroening leefomgeving.
- Doelstellingen uitwerken in uitvoeringsplan
- Realisatie & monitoring

2.2.3 *Regionale Energie Strategie 1.0 (RES 1.0)*

Bij de vaststelling van de RES 1.0 heeft de gemeenteraad besloten om te wachten met aan te geven hoeveel duurzame energie er gaat worden opgewekt in de zoekgebieden. De wens is om, aansluitend bij het Klimaatakkoord, dat samen te doen met onze inwoners. Dat betekent dat momenteel de gemeente Heeze-Leende via de zoekgebieden niet bijdraagt aan het bod van 2 TWh. Bij het bepalen of het bod van 2 TWh haalbaar is dit uitgangspunt meegenomen in de berekeningen.

De gemeenteraad heeft wel via een ambitie gesteld dat zij wil bijdragen:

De raad van Heeze-Leende wil in de RES 1.0 uitspraken opnemen over wat maximaal acceptabel is voor de bijdrage die wij als gemeente aan opwek leveren. Onze ambitie is op z'n minst om ons eigen energieverbruik op te wekken, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de regio. Op dit moment is ons uitgangspunt dat wij in

de gemeente maximaal twee keer de energie willen opwekken ten opzichte van wat wij verbruiken. De voorwaarde is dat wij hierin de winning van groen gas in Heeze-Leende kunnen meerekenen.

2.2.4 Transitievisie warmte

Alle gemeenten moesten voor 1 januari 2022 een plan opstellen hoe de woningen en bedrijfspanden binnen onze gemeente anders worden gaan verwarmd om zo de gebouwen van het aardgas af te koppelen. Op 31 mei 2021 stelde de gemeente de Transitievisie Warmte voor de gemeente Heeze-Leende vast. De visie geeft in het kort aan dat voor het merendeel van de gebouwen binnen de gemeente Heeze-Leende geldt dat de gebouwen via individueel maatwerk (warmtepompen) kunnen worden afgekoppeld van het aardgas. De transitievisie Warmte is te vinden op onze gemeentelijke website: [Transitievisie warmte](#)

Voor een completer overzicht van de laatste stand van zaken verwijzen wij naar de raadsinformatiebrief welke is behandeld in de raadsinformatiebijeenkomst van 3 april 2023.

Op basis van bovenstaande kunnen wij ons de volgende vraag stellen:

Welke concrete doelstellingen kunnen wij ons zelf stellen, om te zorgen dat samen met inwoners, ondernemers en belangenverenigingen in de periode 2023 tot en met 2026 stappen worden gezet in de vermindering van de CO₂-uitstoot?

3.1 Actualisatie Duurzaamheidsbeleid

Als gemeente zijn wij verantwoordelijk voor het dragen aan het Klimaatakkoord. De uitvoering ligt voornamelijk bij onze inwoners en ondernemers. De voornaamste taak van de gemeente is het nemen van de regie en inwoners en ondernemers faciliteren bij het (verder) verduurzamen van woningen en bedrijfspanden. De concrete doelstellingen stellen wij op met de huidige kennis van nu maar leggen een basis voor later (richting 2050).

Deze notitie maakt onderdeel uit van de uitwerking van de eerste stap 'ophalen doelstellingen' van het College uitvoeringsprogramma. De uitkomst van het gesprek vormt de basis voor het duurzaamheidsbeleid 2023-2026 en vormt input voor gemeentelijke processen en beleidsvelden. Afstemming is belangrijk met stakeholders en met andere processen zoals het proces 'vaststelling Omgevingsvisie'.

3.2 Proces

Het proces van actualisatie van duurzaamheidsbeleid is als volgt:

Fase 1: vaststelling concrete doelstellingen

03-04-2023	Raadsinformatiebijeenkomst (bijpraten)
19-04-2023	Besluitvorming college (praatplaatje)
01-05-2023	Werkbijeenkomst gemeenteraad samen met stakeholders
08-05-2023	Rondetafelgesprek
22-05-2023	Besluitvorming gemeenteraad

Fase 2: actualisatie duurzaamheidsbeleid

29-08-2023	Besluitvorming college
??-09-2023	Raadsinformatiebijeenkomst (indien gewenst)
08-09-2023	Rondetafelgesprek
02-10-2023	Besluitvorming gemeenteraad

Na vaststelling van het duurzaamheidsbeleid volgt de stap om samen met onze stakeholders uitvoeringsagenda's op te stellen met daarin concrete doelstellingen en activiteiten die betrekking hebben op de uitvoering. De activiteiten worden ingevoegd in het lopende uitvoeringsproces.

Voorafgaande aan het geschetste proces hebben wij een aantal stappen ondernomen om te bepalen hoe de actualisatie (inhoudelijk) kan worden vormgegeven. De ondernomen stappen zijn:

- De Klimaatraadpleging: inwoners zijn bevraagd over de lokale energietransitie. De uitkomst is niet representatief maar geeft wel een beeld van hoe inwoners tegenover de energietransitie staan.
- Omgevingstafel Landschap en energie:
De omgevingstafel landschap en energie is opgericht met als doel om stakeholders mee te laten denken hoe de gevolgen van de lokale energietransitie integraal kunnen landen binnen de gemeente Heeze-Leende met als uitgangspunt 'het landschap'. De omgevingstafel landschap en energie geeft aan dat het belangrijk is om in te zetten op besparen en geeft de voorkeur aan de realisatie van kleinschalige opwek omdat dit beter passend is in ons landschap.
- Vertaling ambitie gemeenteraad RES 1.0:
de energietoepassing Opgewekt Heeze-Leende heeft in samenwerking met de dorpsraad Leende de uitdaging op zich genomen de ambitie van de gemeenteraad zoals opgenomen in de reactie op de concept Regionale Energie Strategie 1.0 (RES 1.0) te vertalen naar hoeveel windmolens en/of hectare zonnepanelen er benodigd zijn voor het waar maken van de ambitie. De uitwerking is in samenspraak gedaan met de dorpsraad Sterksel en de kernraad Leenderstrijp. Uit de omrekening van de ambitie komt dat als wij kiezen om in 2030 1x ons eigen verbruik op te wekken dat er 14 windmolens of 280 hectare zonnepanelenvelden of een combinatie nodig is. Bij 2x gaat het om 17 windmolens of 324 hectare zonnepanelenvelden of een combinatie.
- Verfijning planMER RES 1.0:
Als vervolg op de voorgaande stap wij hebben de vraag gesteld: 'Welke ruimte is voor ontwikkeling van grootschalige opwek door wind en zon binnen onze gemeente? Zijn er nog andere wensen voor het stellen van kaders met betrekking grootschalige opwek van duurzame energie door wind en zon?' Voor het vaststellen van de zoekgebieden grootschalige opwek van duurzame energie (wind en zon) is gebruik gemaakt van het instrument de planMER. Een planMER brengt onder andere in beeld welke effecten een zoekgebied heeft op het milieu en welke harde en zachte belemmering er zijn voor de ontwikkeling van windmolens en zonneparken. Het bureau dat de planMER heeft opgesteld voor de RES 1.0 is gevraagd om de planMER voor de regio te verfijnen door in te zoomen van regionaal naar lokaal niveau. Het onderzoek (d.d. april 2023), brengt ook in beeld wat de gevolgen zijn van bepaalde wensen. Het onderzoeksbureau heeft als uitgangspunt 400 meter genomen als afstand tussen woningen en windmolens omdat nieuwe normen nog niet beschikbaar zijn. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is bezig met het opstellen van nieuwe milieuregels voor windparks. Aanleiding hiervoor is de uitspraak van de Raad van State van juni 2021. Als de nieuwe afstand 750 meter of 1.000 meter wordt voor windmolens op land ten opzichte van woningen, dan kan het zijn dat er nog (veel) minder ruimte is voor grootschalige wek van duurzame energie door wind.

De noodzaak om maatregelen te nemen wordt gevoeld. Besparen wordt als belangrijke stap gezien. De vraag is of de ambitie op gebied de energietransitie niet te hoog is omdat het aantal windmolens en hectares zonnepanelen een grote ruimtelijke impact geven kijkend naar het landschap van onze gemeente. Is deze er ruimte er wel? Nee, volgens de verfijning van de planMER RES 1.0 niet.

3.2.1 Afstemming met andere processen en beleidsvelden

In de inleiding staat dat afstemming met andere gemeentelijke processen en beleidsvelden belangrijk is. De uitdagingen binnen duurzaamheid dienen integraal te worden opgepakt om tot een oplossing te komen. Niet alleen binnen de thema's van het duurzaamheidsbeleid zelf (energietransitie, biodiversiteit, klimaatadaptatie, circulaire economie (was materialentransitie) en mobiliteit) maar duurzaamheid dient ook te worden meegenomen als *bouwsteen* in andere (beleids)processen zoals in de processen met betrekking tot de omgevingsvisie, vitaal platteland, beleidsplannen m.b.t. wonen, economie, groen, water, etc. Deze notitie is afgestemd op al vastgestelde beleidsstukken zoals het Groenstructuurplan, het Plan Stedelijk Water en de

concept omgevingsvisie. Aandachtspunt hierbij is dat binnen duurzaamheid ook een opgave ligt, namelijk bijdragen aan het behalen van de doelstellingen van het Klimaatakkoord. Hoe strakker de kaders in ander beleid, hoe minder mogelijkheden er zijn voor het realiseren van deze opgave.

Momenteel loopt het proces opstellen omgevingsvisie en gaat nu naar de besluitvormingsfase toe (voor de zomer van 2023). Afstemming kan op 2 manieren namelijk:

Eerst vaststelling van de omgevingsvisie of eerst vaststelling van concrete doelstellingen duurzaamheid en daarna vaststelling van de omgevingsvisie.

De omgevingsvisie bepaalt de kaders voor duurzaamheid (o.a. voor de realisatie van grootschalige opwek van duurzame opwek en opslag van energie) en welke ruimte overblijft. Als wordt gekozen om in de Omgevingsvisie strakke kaders vast te leggen door bijvoorbeeld realisatie van grootschalige opwek en/of opslag en aanleg van een nieuw netwerk niet mogelijk te maken, dan is er geen ruimte meer. Dat betekent dat via een andere manier onze bijdrage aan de doelstelling van Klimaatakkoord moet worden gerealiseerd met het risico dat deze bijdrage onvoldoende is.

3.3 Actualisatie inhoudelijk

De vraag die wij ons kunnen stellen is: 'Wat gaan wij opnemen in de het duurzaamheidsbeleid dat borgt dat wij bijdragen aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord rekening houdend met het landschap?'

Om antwoord te kunnen geven op de vraag is als eerste stap beoordeeld of het duurzaamheidsbeleid van 2019 nog voldoende actueel is. Het duurzaamheidsbeleid bevat nog steeds goede uitgangspunten en kaders. Het advies is om het Duurzaamheidsbeleid 2019 als basis te houden, waar nodig concrete doelstellingen toe te voegen (bijvoorbeeld om de thema energietransitie beter te laten aansluiten op de huidige situatie) of gedeeltelijk aan te passen door doelstellingen concreter te maken. Het duurzaamheidsbeleid 2019 is daarnaast samen met stakeholders opgesteld en heeft draagvlak bij de stakeholders.

Vervolgens hebben wij de stap gezet welke concrete doelstellingen er kunnen worden toegevoegd. Wij stellen voor om:

- toe te voegen aan het algemene gedeelte de Sustainable Development Goals (paragraaf 3.3.1);
- voor alle thema's van het duurzaamheidsbeleid doelstellingen toe te voegen (hoofdstukken 4 t/m 8);
- een extra thema toe te voegen: voedseltransitie (hoofdstuk 9)

3.3.1 Sustainable Development Goals (SDG)

Om de doelstelling van het duurzaamheidsbeleid 2019 extra kracht te geven (een kapstok op werelddniveau), is het voorstel om aan te sluiten bij Sustainable Development Goals (SDG). De kern van de duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG) is:

Een einde aan extreme armoede, ongelijkheid, onrecht en klimaatverandering. Dat is de kern van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's).

De 193 lidstaten van de Verenigde Naties (VN) hebben deze ontwikkelingsagenda voor 2015 – 2030 vastgesteld. De agenda bestaat uit 17 doelen. Deze SDG's heten voluit de Sustainable Development Goals maar worden vaak afgekort naar SDG's. Zij gelden in alle landen en voor alle mensen.

Niet alle 17 SDG's hebben raakvlakken met duurzaamheid. De volgende SDG's hebben wel raakvlakken met duurzaamheid:

- SDG 7: Toegang tot betaalbare en duurzame energie voor iedereen (energietransitie en mobiliteit)
- SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen (energietransitie en mobiliteit)
- SDG 12: Duurzame consumptie en productie (circulaire economie en voedseltransitie)
- SDG 13: Aanpak klimaatverandering (energietransitie en klimaatadaptatie)
- SDG 14: Beschermen van ecosystemen in waterlichamen (biodiversiteit)
- SDG 15: Beschermen van ecosystemen, bossen en biodiversiteit (biodiversiteit)
- SDG 17: Partnerschappen om doelstelling te bereiken (zowel op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal gebied)

Om zoveel mogelijk aansluiting te vinden met de SDG's en andere beleidsvelden, maar ook te zorgen dat aan de opgave van duurzaamheid wordt bijgedragen, is het idee om de regel te hanteren 'Groen, tenzij' ter behoud of vergroening in breedste zin van het woord van onze groene gemeente. Bij het opstellen van doelen hebben wij zoveel mogelijk rekening gehouden met het landschap dat de gemeente Heeze-Leende kenmerkt en waarvoor mensen kiezen om hier te komen wonen, zich bedrijfsmatig te vestigen en komen recreëren.

4. Energietransitie

4.1 Doel

De gemeente heeft een gesteld als reactie op RES 1.0.

De ambitie is vertaald naar het aantal benodigde windmolens en hectare zonnepanelen (bewezen technieken).

Eigen energieverbruik			2020	2030
Totaal eigen energie <u>verbruik</u> ¹		GWh / jaar	<u>292,5</u>	<u>267,9</u>
1. Exclusief snelwegen				
Ambitie van de Raad				
1 x eigen verbruik vermindert met opwek zonnepanelen op daken	Windmolens	Aantal	17	14
	Zonnevelden	Hectare	<u>329</u>	<u>280</u>
2 x eigen verbruik vermindert met opwek zonnepanelen op daken en opbrengst biogascentrale	Windmolens	Aantal	21	17
	Zonnevelden	Hectare	<u>404</u>	<u>324</u>

Uit de vertaling blijkt dat het behalen van deze opwek (vooral het tweemaal opwekken) met de deze technieken een grote impact gaan veroorzaken in het landschap alleen al kijkend naar 2030. Voor 2050 is de ambitie niet vertaald omdat 2050 te ver weg is waardoor het niet mogelijk is om een 'realistisch beeld' te geven. De omgevingstafel landschap en energie geeft als richting aan dat een grote ruimtelijke impact niet is gewenst.

Daarbij dient verder te worden opgemerkt dat:

- de opwek van duurzame energie kleinschalig (op daken van woningen) mee is gerekend in de ambitie. Deze opwek valt volgens de redenering van het Rijk onder besparing en wordt gezien als een autonome ontwikkeling (die overigens blijvend moet worden gestimuleerd om de huidige ontwikkeling vervolg te geven) en dus niet mag meetellen als bijdrage bij het behalen van de doelstelling van 35 TWH grootschalige opwek door wind en zon op land.
- de opwekking van groen gas niet als bijdrage kan worden geteld in het bod van 2 TWH van de RES-regio MRE (bijdrage van RES-regio MRE aan de doelstelling van 35 TWH uit het Nationaal Klimaatakkoord) omdat deze

opwek moet plaatsvinden via windmolens en zonnepanelen.

- In het algemeen draagt de opwekking van groen gas wel bij het behalen van onze eigen ambitie. De huidige opwek van groen gas in Sterksel is vanwege het feit dat het groen gas rechtstreeks op het aardgasnet wordt ingevoegd en er geen beschikking is over de garanties van oorsprong niet toe te rekenen aan onze eigen gebouwde omgeving. Met als gevolg dat onze inwoners en bedrijven zelf de voorzieningen moeten treffen om woningen en bedrijfspanden aardgasvrij te maken. Om voor iedereen het verduurzamen van woningen en bedrijfspanden betaalbaar te houden is het wenselijk om te zorgen dat de huidige (en eventuele nieuwe) opwek van groengas gaat bijdragen aan het behalen van de doelstellingen van de Transitievisie warmte (TVW).

Op basis van het bovenstaande is ons voorstel om de ambitie als volgt te wijzigen:

Onze ambitie is dat de gemeente Heeze-Leende in 2050:

- *het energieverbruik (gas (anders dan aardgas) en elektriciteit) van de gebouwde omgeving en mobiliteit zoveel mogelijk heeft beperkt door (eerst) volop inzetten op besparing (laagdrempelige maatregelen, isoleren in combinatie met ventileren (gezondheid) en kleinschalige opwek op dak en toepassing van innovatieve technieken aan aanpakken waarbij wordt gestreefd naar een reductie van minimaal 25% ten opzichte van verbruik in 2020 (292,5 GWH);*
- *om het energieverbruik binnen de gemeente Heeze-Leende zelf op te wekken (in 2050 dus maximaal 219,3 GWH). Uitgangspunten hierbij zijn:*
 - * bij opwek van zonne-energie de zonneladder van toepassing verklaren waardoor de focus eerst komt te liggen op zon op dak;*
 - * dat de opwek van zonne- en windenergie coöperatief moet gebeuren, minimaal 75%, maar bij voorkeur 100%;*
 - * dat de opwek zoveel mogelijk moet passen in het natuurlijke en agrarisch landschap (integrale benadering);*
 - * Waar mogelijk gas (anders dan aardgas) en elektriciteit te kunnen uitwisselen met elkaar.*
- *de gebouwde omgeving in 2050 geheel van het aardgas te hebben afgekoppeld door o.a. inzet van het nu al geproduceerd groengas binnen onze gemeente.*

4.2 Uitgangspunten

Binnen het thema 'Energietransitie' spelen de volgende opgaven:

- Bijdragen aan het bod van RES MRE van 2 TWh als bijdrage aan het bepalen van het nationaal doel van 35 TWh grootschalige opwek door wind en zon op land in 2030.
- Realisatie gemeentelijke ambitie met betrekking tot grootschalige opwek (reactie concept RES 1.0 en amendement RES 1.0).
- In 2050 de gebouwde omgeving aardgasvrij hebben gemaakt (transitie warmte) als bijdrage aan het nationaal doel met betrekking tot vermindering van de uitstoot van CO₂.
- Bijdragen aan het realiseren van de autonome ontwikkeling met betrekking tot besparing (laagdrempelige maatregelen, isoleren in combinatie met ventileren (gezondheid) en kleinschalige opwek op dak (<15.000 kWp) waarvan het Klimaatakkoord uitgaat.

Regionale Energie Strategie Metropool Regio Eindhoven (RES MRE)

Ten tijde van het schrijven deze notitie was vanwege vertraagde besluitvorming over de voortgangsrapportage door het PoHo Energietransitie de voortgangsrapportage nog niet definitief. De vaststelling is gepland op 24 mei waarna duidelijk is wat de voortgang is met betrekking tot het halen van de doelstellingen (o.a. bod 2 TWh).

De vraag die nu voorligt is: 'Zorgt onze voorgestelde ambitie voor voldoende bijdrage aan het bod van de RES MRE van 2 TWh rekening houdend o.a. met de problemen rondom het elektriciteitsnetwerk en de termijnen m.b.t. vergunningverlening?

Eerder in deze notitie is aangegeven dat wij via de zoekgebieden op dit moment geen bijdrage leveren. Alles wat aan opwek wordt gerealiseerd in de zoekgebieden is een plus in kader van het halen van het bod van 2 TWh.

Op het moment van het schrijven van deze notitie dragen wij alleen bij via no-regret maatregelen (zon op dak). De totale bijdrage bedraagt 0,014 TWh. Nog niet alle bekende projecten (gebaseerd op de SDE aanvragen) zijn gerealiseerd. Totaal kan de onze bijdrage uitkomen op 0,021 TWh als de 8 nog lopende projecten worden gerealiseerd voor 2030. Als de bijdrage van 2 TWh gelijkmatig wordt verdeeld over de 21 gemeenten (0,095 TWh per gemeente) dan dragen wij meer bij. Een feit is dat de ene gemeente meer kan betekenen in grootschalige opwek dan een andere gemeente om verschillende redenen.

Indien het RES bod niet wordt gehaald bestaat de mogelijkheid dat de Provincie de regie gaat overnemen van de gemeenten als het gaat om de realisatie van grootschalige opwek (windmolens en zonneparken op grond). Om dit te voorkomen is het advies om actief in te zetten op meer realisatie van zon op dak door beschikbare daken (ook advies van Enexis, het netwerkbedrijf in onze regio) waarvoor geen SDE-subsidie is verleend te benutten voor de realisering van zon op dak. Daarnaast onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor de realisatie van windmolens. Onder het kopje 'Wat willen wij bereiken' wordt dit verder uitgewerkt (paragraaf 4.3).

Warmtetransitie

Een groot ander onderwerp binnen het thema energietransitie is de warmtetransitie. De landelijke doelstelling, vastgelegd in het Klimaatakkoord, is dat in 2050 alle gebouwen aardgasvrij moeten zijn. Via het opstellen van een Transitievisie warmte (TVW) is in beeld gebracht welke mogelijkheden wij basis van de huidige kennis en technologie, onze inwoners en ondernemers hebben om deze opgave te realiseren. De uitkomst van de TVW is dat de oplossingen moet worden gezocht in:

- individueel maatwerk (warmtepompen) (de meeste gebouwen);
- voor de oude dorpskernen (monumentale panden) inzet van groen gas;
- de mogelijkheid om via een lokaal warmtenet gevoed met warmte van het rioolgemaal aan de Nieuwendijk een klein gedeelte van de kern van Heeze te voorzien van warmte.

Bij het actualiseren van het duurzaamheidsbeleid stellen wij voor om de doelstelling om de gebouwde omgeving binnen de gemeente Heeze-Leende in 2050 aardgasvrij te hebben gemaakt te hanteren. Bovenstaande opgaven hebben onderlinge verbindingen met elkaar maar ook met het thema mobiliteit. Om de bovenstaande doelen te halen en het integraal zoeken naar oplossingen te bevorderen stellen wij de volgende uitgangspunten:

Opwek duurzame energie door zon

- Opwek van zonne-energie zoveel mogelijk eerst te realiseren op daken en gronden die niet worden gebruikt voor de landbouw (bijvoorbeeld voormalige stortplaatsen. Het opwekpotentieel is nog niet bekend).
- Daarnaast focussen op ontwikkeling van opwek van zonne-energie in de zoekgebieden, vastgelegd in de RES 1.0, langs de A2 en A67 via de RES MRE (OER-traject A2 en Klimaatcorridor A67 met aandacht voor het project Anderzijds A67 (bijzondere geluidswal met een potentiële opwekking van 4275 MWh) en hierbij een zone van 500 meter vanaf de rand van de snelweg aan te houden.
- voor de opwek van duurzame energie door zon worden in ieder geval bestaande bomen binnen en buiten de bebouwde kom gerespecteerd. Met betrekking tot voormalige stortplaatsen geldt dat de begroeiing mag worden verwijderd voor de realisatie van een zonnepark als is de huidige begroeiing een gevaar vormt voor de deklaag (door omvallende bomen bestaat de kans dat de afdeklaag wordt beschadigd waardoor er gezondheids- en ecologische risico's ontstaan). Daarentegen houden wij rekening mee de aanwezigheid van zonnepanelen op daken bij aanleg van nieuw groen.
- toe te staan dat op gronden die bestemd zijn als agrarisch maar feitelijk anders in gebruik zijn (dus niet in gebruik zijn voor landbouwproductie) zonnepanelen mogen worden geplaatst voor het opwekken van maximaal het eigen verbruik indien het dakoppervlak van de bijbehorende woning niet geschikt is voor plaatsing van zonnepanelen (verkeerde ligging, rieten daken) en met in achtneming van artikel 4 lid 3 bijlage 2 BOR (regelt o.a. dat het oppervlakte aan zonnepanelen niet meer mag zijn dan 50 m²);

Opwek duurzame energie door wind

- Bij de ontwikkeling van windmolens beschermen wij onze Natura2000 gebieden (aangewezen op grond van de vastgestelde vogelrichtlijngebieden) door een beschermingszone van 1000 meter rondom de Natura2000

te hanteren waar binnen geen toestemming wordt verleend voor het realiseren van windmolens.

4.3 Wat willen wij bereiken?

4.3.1 Besparing

In de huidige bestuursperiode (2022 – 2026) het nemen van energiebesparende maatregelen bij inwoners en ondernemers te bevorderen en vast te houden (*gedragsverandering*), o.a. door via de duurzaamheidscampagne Heeze-Leende duurzaam vooruit (*communicatie en marketing*) actief te wijzen op beschikbare (rijks)subsidies en beschikbare hulp van lokale instanties (energieloket, energiecoöperatie etc.) en transparant in beeld te brengen hoever wij staan (monitoring).

Dit willen wij bereiken door:

- het strategisch communicatieplan indien nodig te actualiseren en op basis van het strategisch communicatieplan elk jaar een communicatieplan (uitvoering) op te stellen en daarin op te nemen:
 - * organisatie van minimaal 1x per een groot duurzaamheidsevenement per jaar;
 - * het minimaal 1x per jaar huis aan huis bezorgen van een duurzaamheidskrant;
 - * minimaal 150 berichten te plaatsen over duurzaamheidsthema's op social media en in de gemeentelijke nieuwsbrief;
- het maken van een webpagina 'Heeze-Leende duurzaam vooruit' waar informatie met betrekking tot onder andere besparing is terug te vinden. Onderdeel van de website: een dashboard voor de monitoring (realisatie 2023);
- andere beschikbare of nieuwe social media waarover de gemeente nog niet beschikt in te gaan zetten ter bevordering van het bereik van bepaalde doelgroepen uit het strategisch communicatieplan, zoals Instagram;
- het faciliteren (delen van technische en financiële kennis en het beschikbaar stellen van energieklussers) van inwoners en bedrijven bij het nemen van energiebesparende maatregelen door een professionalere uitvoeringsorganisatie neer te samen in samenwerking met het energieloket, de energiecoöperatie Opgewekt Heeze-Leende, de klussendienst (realisatie 2024), maar ook indien gewenst met gemeenten Cranendonck en Valkenswaard en de Energie Coöperatie Cranendonck;
- het in het leven roepen van lokale subsidieregelingen (op basis van financiële bijdragen van het Rijk), via de energiecoöperatie Opgewekt Heeze-Leende per jaar minimaal 50 (maatwerk)adviezen gratis verstrekken aan inwoners, de mogelijkheden te onderzoeken om een energiecoach voor bedrijven in 2023 aan de slag te gaan, samenwerken met de gemeenten Cranendonck en Valkenswaard (uitwisseling van kennis en ervaringen en het minimaal organiseren van 1 gezamenlijke activiteit per jaar voor een bepaalde doelgroep). Indien gewenst de samenwerking aangaan met de energiecoöperaties.
- de mogelijkheid te onderzoeken om 'groene leges' in te stellen om o.a. energiezuinige en neutrale (ver)bouw te stimuleren. Hierbij valt te denken aan een nul-op-de-meter woningen of isoleren van de schil van de woning (voorstel in 2023 bij vaststelling legesverordening 2024).

4.3.2 Warmtetransitie

Om het doel te halen van de warmtetransitie in de periode 2023-2026 in te zetten op:

- het opzetten van een gemeente brede aanpak (2023) met als onderdeel daarvan opstellen en realisatie van minimaal 2 wijkuitvoeringsplannen om circa 40 (huur en/of particuliere) woningen aardgasvrij te maken als pilot (2024-2026);
- via het Nationaal Isolatie Programma (NIP) tot aan 2030 van de 5140 koopwoningen 1713 koopwoningen (met de focus op woningeigenaren die te maken hebben met of kans hebben om te maken te krijgen op energiearmoede) minimaal 1 isolerende maatregelen te laten nemen als eerste stap naar aardgasvrij ready.
- Via de Groene Zone Isoleren (DGZI) als onderdeel van de aanpak Nationaal Isolatie Programma in 2027 257 en in 2030 514 van de 1713 eigenaren van koopwoningen minimaal 1 isolerende maatregel te nemen;
- Een strategie op te stellen voor aanpak van de resterende woningen met betrekking tot isoleren en om te zetten in beleid en een uitvoeringsagenda en vervolgens uitvoering.
- in 2023 en 2024 via de coalitie groengas onderzoek doen naar toepassing van groengas voor de lokale gebouwde omgeving.

4.3.3 Opwek van duurzame energie (elektriciteit)

In de periode 2023 – 2026) een eerste stap te zetten naar vergroting van de opwek van duurzame energie (elektriciteit).

Dit willen wij bereiken door:

- het streven naar een percentage van minimaal 60% aan dakoppervlak dat is voorzien van zonnepanelen overeenkomstig met een opwekking van 58020 MWh / jaar eind 2026.

Deze doelstelling is gebaseerd op gegevens van 'Zonnedakje' (gebaseerd op luchtfoto 2022):

* Gemeente Heeze-Leende telt 12.549 daken. Het totale oppervlak bedraagt 1.848.000 m².

* 2.459 daken waren voorzien van zonnepanelen in 2022 (19,6%, totaal 71.370 zonnepanelen) met een jaarlijkse opbrengst van ongeveer 19.600 MWh (19.600.000 kWh) (verbruik gemiddeld huishouden: 2.500 kilowattuur).

* Bij 100% dakoppervlak komt de opwek ongeveer uit op 96.700 MWh / jaar.

* Een gedeelte van deze opwek betreft grootschalige opwek dat meetelt in de bijdrage aan het bod van 2 TWh van de RES MRE.

- in 2023 vindt onderzoek plaats naar de potentie om duurzame energie op te wekken van zonne-energie op niet agrarische gronden (voormalige stortplaatsen, parkeerplaatsen (overkapping). Bij aanwezigheid van voldoende potentie en een positieve businesscase stappen te zetten om tot realisatie te komen.

5. Klimaatadaptatie

5.1 Doel

Onze ambitie met betrekking tot een waterrobuuste en klimaatbestendige leefomgeving is om (binnen de reikwijdte van de gemeentelijke watertaken) onze bijdragen te continueren aan klimaatthema's van wateroverlast, droogte, hittestress en aan biodiversiteit.

5.2 Uitgangspunt

Dit doen wij door maatregelen te nemen om wateroverlast aan te pakken, hemelwater af te koppelen van de riolering en te infiltreren richting het grondwater, meekoppelkansen te benutten en belanghebbenden bij elkaar te brengen. In 2050 zijn wij klimaatbestending en waterrobuust ingericht, en in 2070 is hemelwater van de openbare ruimte niet meer aangesloten op het vuilwaterriool.

5.3 Wat willen wij bereiken?

5.3.1. Openbare ruimte

- Het stedelijk hitte-eilandeffect binnen het grondgebied van gemeente Heeze-Leende is beperkt. Wij verlagen de gemiddelde luchttemperatuur en de (lokale) gevoelstemperatuur. Het hitte-eilandeffect moet beperkt worden tot een verschil (in gevoelstemperatuur) van maximaal 5 graden Celsius ten opzichte van het buitengebied (referentie KNMI De Bilt). Wij willen dit realiseren door voldoende plekken te creëren waar het koeler is, bij voorkeur met '**nature based solutions**':
 - In elke straat kan je op een hete dag in de **schaduw** lopen en fietsen, bij voorkeur in schaduw van planten en bomen. De basis is 30% en op de belangrijkste loop- en fietsroutes, bijvoorbeeld winkelstraten, van en naar station en centrale plekken in de dorpskernen, is er op het heetst van de dag 40% schaduw (hittestress, biodiversiteit).
 - Iedereen heeft binnen 300 meter van een gebouw/woning een **koele groene verblijfsplek** in de openbare ruimte van minimaal 200 m² (hittestress, biodiversiteit).
 - Wij zorgen in buurten voor een **minimale hoeveelheid groen** van 30% in het horizontale vlak (hittestress, biodiversiteit, wateroverlast, droogte).
- Buien tot aan 80 mm per uur richten geen schade aan in panden en zorgen niet voor onbegaanbare wegen (wateroverlast).
- Wij gebruiken de **bodem als spons**, waarbij wij zoveel mogelijk water in de bodem opvangen, en er in droge periodes nog water beschikbaar is vanuit de bodem. Het hemelwater wordt vastgehouden waar het valt en wordt nuttig gebruikt. Wij houden minimaal 90% neerslag vast in het gebied waar het valt (wateroverlast, droogte).

- Nieuwbouwplannen van infrastructuur kunnen tot een toename van afvoerend verhard oppervlak leiden. Hierdoor ontstaat een versnelde afvoer van hemelwater met mogelijk wateroverlast tot gevolg. Bij dergelijke ontwikkelingen geldt dan ook het uitgangspunt dat plannen zo veel mogelijk hydrologisch neutraal uit worden gevoerd en dat percelen zo minimaal als mogelijk verhard zijn (hittestress, wateroverlast, droogte).
- Wij infiltreren hemelwater bij nieuwe ontwikkelingen. Via ons hemelwaterbeleid realiseren wij hemelwaterberging bij nieuwe ontwikkelingen en koppelen wij af in bestaand gebied. Dit draagt bij aan het tegengaan van wateroverlast, én door het infiltreren van hemelwater naar grondwater houden wij water langer vast en faciliteren ook droogtebestrijding hiermee (wateroverlast, droogte).
- Bij reconstructie projecten reduceren wij het verhard oppervlak met 10% en ontzorgen wij inwoners door de voorzijde van daken van woningen af te koppelen.

5.3.2 Landelijk gebied

- Wij werken mee aan initiatieven van derden ten behoeve van droogtebestrijding. In het landelijk gebied worden de veranderende weersomstandigheden en vooral het droogteprobleem in de bedrijfsvoering ervaren. Door in de natte periode het regenwater en gebiedsvreemd water niet af te voeren, maar vast te houden in sloten of op land, wordt op een natuurlijke wijze het grondwater aangevuld en kunnen de langere periodes van droogte beter worden overbrugd. Als gemeente hebben wij een adviserende en faciliterende rol (droogte).
- Als gemeente onttrekken wij niet onnodig grondwater aan de bodem om zodoende het goede voorbeeld te geven in de strijd tegen verdroging.
- Wij werken mee aan initiatieven voor het hergebruik van water (Waterbank-vraag-aanbod) om zodoende verantwoord om te gaan met ons (grond)water en drinkwater. Wij maken voor de gemeente inzichtelijk waar aanbod en vraag van restwater in de gemeente beschikbaar is en nemen hierin samen met het Waterschap De Dommel een leidende rol.

5.3.3 Private ruimte

- Wij stimuleren en faciliteren particulieren, bedrijven(terreinen) en instanties om eigen dak- en terreinverhardingen af te koppelen en te vergroenen.
 - In de periode 2023-2030 hebben wij 25.000 m² dakoppervlak afgekoppeld, via de Stimuleringsregeling afkoppelen hemelwater en groene daken.
 - In de periode 2023-2030 hebben wij 5.000 m² dakoppervlak vergroend, via de Stimuleringsregeling Afkoppelen hemelwater en groene daken.
 - Bij de ontwikkeling van nieuwbouw geldt de voorwaarde om maximaal 40% van het omringende terrein verhard en minimaal 60% van het omringende terrein groen of blauw in te richten.
 - Nieuwbouwplannen kunnen tot een toename van afvoerend verhard oppervlak leiden. Hierdoor ontstaat een versnelde afvoer van hemelwater met mogelijk wateroverlast tot gevolg. Bij dergelijke ontwikkelingen geldt dan ook het uitgangspunt dat plannen zo veel mogelijk hydrologisch neutraal uit worden gevoerd en dat percelen zo minimaal als mogelijk verhard zijn.
 - Bij nieuwbouwprojecten verplichten wij de aanleg van regenwatersystemen. Hiermee stimuleren wij de opvang en het hergebruik van regenwater voor diverse doeleinden (o.a. het gebruik van toilet en wasmachine).
 - Wij onderzoeken de mogelijkheid om 'groene leges' in te stellen om o.a. klimaatadaptieve (ver)bouw te stimuleren. Hierbij valt te denken aan de aanleg van groene daken en gevels en regenwatersystemen.

6. Biodiversiteit

6.1 Doel

De natuurlijke omgeving is het sterke punt van Heeze – Leende en daar mogen wij trots op zijn. Natuur en biodiversiteit zijn onmisbaar voor mensen en hebben naast maatschappelijke ook economische waarden. Zoals bekend staat de natuurlijke omgeving al lange tijd onder druk. De ambitie van de gemeente Heeze-Leende is om samen met inwoners, bedrijven en partners te zorgen voor meer biodiversiteit en versterking van de natuur. Hiervoor zijn maatregelen in natuurgebieden, het agrarisch gebied de openbare ruimte en de private ruimte nodig. De gemeente gaat een omschakeling inzetten door te stimuleren, faciliteren en zelf het goede voorbeeld te geven. Zo werken wij in Heeze-Leende aan een gezonde leefomgeving voor mens én dier.

6.2 Uitgangspunt

Dit doen wij door uit te gaan van de gedachte ‘groen tenzij’: alleen waar noodzakelijk kiezen wij voor verharding. Daarbij is het belangrijk te zorgen voor zoveel mogelijk aaneengesloten groen. Naast het vergroenen van de openbare ruimte, stimuleren wij ook het vergroenen van de private ruimte. Als gemeente hebben wij maar een gedeelte van het grondgebied in eigendom, dus wij vragen elke inwoner en ondernemer zich in te zetten de leefomgeving te vergroenen en de biodiversiteit te verbeteren. Om verbetering van de biodiversiteit in de natuurgebieden en het landelijk gebied te stimuleren, werken we samen met lokale partners.

6.3 Wat willen wij bereiken?

6.3.1 Openbare ruimte

- Waar het kan vervangen wij verharding door groen voor een prettige, gezonde en natuurlijke leefomgeving met ruimte voor ontmoeting.
- De openbare ruimte wordt ecologisch beheerd.
- Iedere nieuwe ruimtelijke ontwikkeling levert een toename op van de biodiversiteit.
 - Wij onderzoeken de haalbaarheid om de 3-30-300 regel te realiseren. Dit houdt het volgende in:
 - 3: vanuit ieder huis moet zicht zijn op drie bomen.
 - 30: in elke wijk moet een bladerdek van tenminste dertig procent zijn.
 - 300: hooguit driehonderd meter van elke woning bevindt zich een park of plantsoen met bomen.
 - In 2030 wordt 50% van de openbare ruimte (groen & blauw) ecologisch beheerd. In 2040 groeit dit naar 75%, en in 2050 naar 100%.
 - Bodem en water zijn het uitgangspunt zijn bij een ruimtelijke ontwikkeling.
 - Bestaande groene verbindingen worden ingepast en versterkt, en mogen niet zonder goedkeuring van het college worden doorbroken.
 - Het areaal groen mag niet afnemen.
 - Bij een herinrichting brengen wij 10% minder verharding terug dan in de oude situatie.

6.3.2 Natuurgebieden

- Wij realiseren in samenwerking met lokale partners effectieve verbindingen van natuur via natuurgebieden, agrarisch gebied en de openbare ruimte.
- Het beheer in natuurgebieden en op landbouwgrond is op elkaar afgestemd en versterkt elkaar.
- De lokaal-specifieke biodiversiteit wordt hersteld.

6.3.3 Landelijk gebied

Wij stimuleren en faciliteren de omslag naar een landbouwsysteem dat in balans is met de omgeving, een positieve bijdrage levert aan de biodiversiteit.

In 2030 bestaat 5% van het landelijk gebied uit groen/blauwe landschapselementen. Dit groeit door naar 10%, uiterlijk in 2050.

- In 2030 is een langjarige vergoeding voor ecosysteemdiensten gerealiseerd.

6.3.4. Private ruimte

Wij stimuleren en faciliteren particulieren, bedrijven(terreinen) en instanties om de natuurwaarden in private tuinen te verhogen.

- In 2030 hebben wij 10.000 m2 ontstening van private tuinen gerealiseerd, via projecten en activiteiten onder de vlag van Operatie Steenbreek.
- Bij de ontwikkeling van nieuwbouw geldt de voorwaarde om maximaal 1/3 van het omringende terrein verhard en minimaal 2/3 van het omringende terrein groen of blauw in te richten.
- Wij onderzoeken de mogelijkheid om 'groene leges' in te stellen om o.a. natuur-inclusieve (ver)bouw te stimuleren. Foerageermogelijkheden, nest- en verblijfsplaatsen en schuilmogelijkheden voor diverse icoonsoorten worden daarmee gecreëerd.

7. Mobiliteit

7.1 Doel

Mobiliteit kan een belangrijke bijdrage leveren aan een duurzaam Heeze-Leende. Uit het (concept) mobiliteitsplan is gebleken dat er op twee fronten voornamelijk winst valt te behalen. Enerzijds is dit op het gebied van vervoerkeuze omdat meer dan de helft van de verplaatsingen (55%) in de gemeente Heeze-Leende gebeurt met de auto (als bestuurder of passagier). Fiets, openbaar vervoer en ketenverplaatsingen kunnen mogelijk sommige autoritten vervangen. Daarnaast worden auto's ook steeds schoner en slimmer. Hierop voorsorteren en mogelijk actief stimuleren zal ook een duurzaamheidswinst opleveren.

7.2 Uitgangspunt

Deze ambities willen wij bereiken door het gebruik van elektrische vervoersmiddelen beter te faciliteren. De uitrol van een netwerk openbare laadpalen helpt ons daar bijvoorbeeld bij. Daarnaast willen wij inzetten op het stimuleren van het reizen met duurzame vervoersmiddelen. Wij ontmoedigen het doorgaand verkeer door de kernen en maken meer ruimte voor voetganger en fietser. Maar infrastructuur alleen is niet genoeg. Uiteindelijk maken inwoners, bezoekers en bedrijven zelf een keuze voor vervoerstype. Daarom kijken wij naar de mobiliteitskeuzes en het verkeersgedrag van mensen om te bepalen hoe wij hen kunnen helpen keuzes te maken die bijdragen aan de ontwikkeling van duurzame mobiliteit in Heeze-Leende.

7.3 Wat willen wij bereiken?

7.3.1. Vraag en potentie deelmobiliteit onderzoeken

Mobility as a Service (MaaS) en deelmobiliteit zijn sterk in opkomst. Niet alleen in de steden maar ook voor onze dorpskernen kunnen zij een uitkomst bieden. Ook in relatie tot het treinstation en/of de busknoop aan de snelweg biedt het mogelijkheden. Wij gaan de vraag en potentie hiervoor in de komende jaren onderzoeken en aan de hand van pilots testen.

7.3.2 Voortzetten uitrol laadinfrastructuur

Elektrisch rijden wordt steeds populairder en het aantal elektrische auto's neemt ieder jaar toe. Aangezien dit bijdraagt aan de verduurzaming van het vervoer, wil de gemeente inwoners stimuleren om elektrisch te gaan rijden. Dit faciliteren wij door het realiseren van voldoende openbare laadplekken, waarmee wij zorgen voor een dekkende openbare laadinfrastructuur. Voor het aantal openbare laadpalen sluiten wij aan bij de NAL prognoses. Dit leidt tot de volgende doelstellingen:

- Prognose NAL 2025: 93 (semi)publieke laadpunten
- Prognose NAL 2030: 278 (semi)publieke laadpunten

7.3.3 Duurzame mobiliteitskeuzes stimuleren

Meer kiezen voor het gebruik van de fiets of het openbaar vervoer in plaats van de auto, daar willen wij naartoe. Wij willen mensen verleiden en helpen bij het maken van een keuze voor meer duurzame en gezonde modaliteiten. Wij streven naar een verandering in de verdeling van het gebruik van de vervoerwijzen in de

periode 2023-2030: meer gebruik van lopen, fietsen en openbaar vervoer. Het autoaandeel, vooral op de kortere ritten in, van en naar de dorpskernen, daalt:

- Een groei van het aandeel te voet met 10%
- Een groei van het aandeel fiets met 10%
- Een groei van het aandeel openbaar vervoer met 50%
- Een afname van het aandeel auto met 30%

8. Circulaire economie

8.1 Doel

Wij streven naar een duurzame samenleving zonder de gevolgen van onze keuzes af te wentelen op de toekomstige generaties of op andere landen. Dat betekent dat wij zoveel mogelijk inzetten op afvalpreventie, duurzame hernieuwbare grondstoffen gebruiken, producten en grondstoffen hergebruiken. Met andere woorden: in de toekomst bestaat afval niet meer. Dit thema heeft een meer indirecte invloed op de CO₂-uitstoot van de gemeente, maar is desalniettemin belangrijk vanwege de wereldwijde slinkende voorraden grondstoffen. Wij zien dit thema daarom als een continue activiteit waarbij steeds gestreefd wordt om hier zo hoog mogelijk op in te zetten.

8.2 Uitgangspunt

De huidige projecten en activiteiten rondom voedselverspilling, afvalpreventie en zwerfafval zetten wij voort en zullen worden uitgebreid. De gemeente heeft hier via haar eigen inkoopgedrag invloed op en heeft daarom zetten wij gemeente-breed in op de transitie naar een circulaire economie.

Landelijke doelstellingen, het VANG-programma (van afval naar grondstof) is onderdeel van de circulaire economie. De gemeente is een belangrijke schakel omdat het verantwoordelijk is voor het huishoudelijke afval. Door afvalpreventie en recycling kan de grondstoffenketen meer circulair gemaakt worden. Het programma richt zich grofweg op 2 componenten: het restafval verminderen zodat er minder waardevolle grondstoffen verbrand worden, en op de kwaliteit van de grondstofstromen wat het geschikt maakt voor recycling.

8.3 Wat willen wij bereiken?

8.3.1 Openbare ruimte

Wij stimuleren en faciliteren het reduceren van **zwerfafval**:

- Wij ondersteunen de groeiende groep actieve ZAP'ers in de gemeente.
- Wij organiseren in samenwerking met de ZAP'ers opruimacties voor inwoners, scholen en bedrijven.
- In 2030 hebben wij een afname van 25% zwerfafval bereikt.
- Wij continueren de educatie over zwerfafval op basisscholen.

8.3.2 Afvalpreventie

Wij stimuleren en faciliteren het voorkomen van afval:

- Dit doen wij door het inzetten van de **Zero Waste** raamstickers van Zero Waste Nederland. Hierbij betrekken wij onze inwoners, bedrijven en instanties.
- In 2030 hebben wij een reductie van 25% van verpakkingsmaterialen bereikt.
- Door **(wijk)composter**en bij inwoners en bedrijven te ondersteunen. Composteren draagt bij aan het sluiten van kringlopen op kleine schaal; van afval uit de keuken en de tuin maak je voeding voor je grond en planten.

8.3.3 Afvalscheiding

We richten ons op goede grondstofstromen en minder restafval. We halen de landelijke doelstelling van 2020 (100 kilogram restafval per inwoner per jaar) ruimschoots met 75 kilogram restafval per inwoner per jaar. We

willen de komende jaren geen ingrijpende maatregelen gaan nemen om de hoeveelheid restafval te verminderen. Wel gaan we proberen de inwoners zo goed mogelijk te ondersteunen.

- We intensiveren de samenwerking met Blink en de 9 andere gemeenten op het gebied van afvalscheiding en communicatie.
- We zijn in gesprek met Stichting Verderest om een circulair ambachtscentrum in A2-verband te realiseren. Zo kunnen we profiteren van schaalgrootte en worden spullen hergebruikt in de plaats van naar de milieustraat gebracht. Stichting Verderest haalt bijvoorbeeld bankstellen uit elkaar om de grondstoffen apart te kunnen afvoeren in de plaats van dat het direct naar de verbrandingsoven gaat.
- We sluiten aan bij de door Blink geïntroduceerde GRIP-wagen. Het grondstoffeninleverpunt. Hier kunnen inwoners kapotte spullen brengen die in een boodschappentas passen zodat ze niet speciaal naar de milieustraat hoeven voor bijvoorbeeld een kapotte broodrooster.
- We sluiten aan bij de voorlichtingscampagnes van Blink op het gebied van communicatie. Ze hebben tools ontwikkeld om inwoners beter afval te laten scheiden door de inwoners mee te nemen in de wereld van het afval. Hier kunnen we op inhaken door deze campagne te volgen en over te nemen.
- We willen onze inwoners raadplegen om te kijken waar we ze nog beter kunnen faciliteren wat betreft afvalscheiding.

8.3.4 *Het goede voorbeeld geven*

- Vanaf 2025 vragen wij bij het verstrekken van een milieuvergunning om een ISO 14001-certificatie en nemen wij ISO 14001-certificatie bij aanbestedingen als eis op in de aanvraag.
- Alles wat de gemeentelijke organisatie inkoopt is vanaf 2050 volledig circulair. Vanaf 2030 gebruiken wij 50% minder fossiele grondstoffen en vindt productie plaats met behulp van hernieuwbare energie.
- De gemeente zet zich in om met de afvalinzamelaar in gesprek te gaan, met als doel de circulariteit van de (huishoudelijke) afvalinzameling te vergroten.
- De gemeente zet zich in om het eigen afval goed te scheiden.

8.3.5 *Private ruimte*

- De gemeente zet zich in om met de aannemers / projectontwikkelaars / architecten van bouwontwikkelingen in gesprek te gaan, met als doel het stimuleren van circulaire bouwen en circulaire bouwmaterialen.
- Wij onderzoeken de mogelijkheid om 'groene leges' in te stellen om o.a. circulaire (ver)bouw te stimuleren. Het gebruik van circulaire en biobased bouwmaterialen wordt hiermee gestimuleerd.

9. **Voedseltransitie**

Het nieuw voorgestelde zesde thema gaat over "voedsel". De productie en consumptie van voedsel telt voor meer dan 25% van de CO₂-uitstoot van gezinnen. Het gros hiervan wordt buiten gemeente Heeze-Leende geproduceerd en valt op papier dus buiten onze eigen CO₂-uitstoot. Toch is het belangrijk dit onderwerp mee te nemen in de ambitie voor een duurzaam Heeze-Leende: wij zijn immers verantwoordelijk voor de CO₂-uitstoot die gerelateerd is aan onze eigen voedselconsumptie.

9.1 **Doel**

De gemeente Heeze-Leende wil als onderdeel van haar duurzaamheidsambities een duurzame voedselproductie, -verwerking, -distributie en -consumptie stimuleren. Hiermee willen wij de CO₂-uitstoot op eigen grondgebied en daarbuiten terugdringen. De manier waarop voedsel wordt geproduceerd, kan bovendien leiden tot uitgeputte bodems, oneerlijke prijzen voor boeren en een verlies van biodiversiteit.

9.2 **Uitgangspunt**

Deze doelen bereiken wij door het toepassen van een aantal algemene strategische uitgangspunten.

- Wij vertellen het verhaal
Wij communiceren helder wat er in de gemeente gebeurt op het gebied van voedsel. Wij doen dit om

te laten zien wat de gemeente en anderen al doen en om handvatten te bieden aan inwoners zodat zij kunnen aansluiten.

- **Samenwerken met inwoners**
Wij werken samen met inwoners, organisaties en bestaande initiatieven om de grote hoeveelheid aan kennis, ervaring en initiatieven die er al is zo goed mogelijk te benutten en ervoor te zorgen dat iedereen mee kan doen.
- **Het goede voorbeeld geven**
Wij geven als gemeente het goede voorbeeld door gezond en duurzaam voedsel in te kopen en te serveren en in aanbestedingen voor gezond en duurzaam te gaan.
- **Integrale aanpak**
In onze activiteiten werken wij zoveel mogelijk op een integrale manier om maximaal in te spelen op de samenhang tussen duurzaamheid, gezondheid en sociale cohesie.

9.3 Wat willen wij bereiken?

- In Heeze-Leende eten inwoners meer duurzaam geproduceerd voedsel van dichtbij. In 2030 is de lokale verkoop van duurzame boeren en producenten gestegen en het klantenbestand gegroeid ten opzichte van 2023.
- In Heeze-Leende eten inwoners in 2030 minder dierlijk en meer plantaardig voedsel. Restaurants gaan meer plantaardige opties aanbieden en er is meer bewustzijn over (door lokale ondernemers geproduceerde) plantaardige alternatieven.
- In Heeze-Leende verspillen inwoners, bedrijven en organisaties in 2030 minder voedsel. Reststromen worden beter verwerkt. In lijn met SDG 12.3 is in 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten gehalveerd en voedselverlies in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst gereduceerd.
- De gemeente geeft het goede voorbeeld. In de kantine en tijdens bijeenkomsten en evenementen van het gemeentehuis wordt lokaal en duurzaam eten ingekocht. Vegetarische en plantaardige alternatieven zijn standaard onderdeel in het aanbod. Voedselverspilling wordt actief tegengegaan.

10. Participatie

Het behalen van de ambitie is niet mogelijk zonder onze stakeholders (inwoners, bedrijven en belangenverenigingen). Het betrekken van de stakeholders bij het ontwikkelen van beleid en het uitvoeren van het beleid is nodig om onze doelstelling te behalen.

10.1 Doel

In de komende bestuursperiode (2022 – 2024) onze stakeholders structureel de kans te geven om mee te praten over het op te stellen beleid en het opstellen van uitvoeringsagenda's ter bevordering van de uitvoering waarin ook stakeholders gaan aangeven welke activiteiten zij gaan uitvoeren in samenwerking met of gefaciliteerd de door de gemeente.

10.2 Uitgangspunt

Iedereen mag participeren.

10.3 Wat willen wij bereiken?

- Vanaf 2023 een structureel overleg met de stakeholders te organiseren door duurzaamheidstafels op de volgende onderwerpen te formeren waarbij de hoofdtaak van de duurzaamheidstafels is het meedenken bij het opstellen van het duurzaamheidsbeleid en het opstellen van uitvoeringsagenda's:
 - energietransitie en mobiliteit;
 - klimaatadaptatie en biodiversiteit;
 - circulaire economie;
- Vanaf 2023 een duurzaamheidstafel innovatie te formeren met als taak om te onderzoeken welke innovatieve technieken en manieren van denken er zijn en deze in te brengen bij de andere duurzaamheidstafels ter inspiratie.

- Elk jaar een algemene duurzaamheidstafel te organiseren waarbij alle stakeholders en gemeenteraadsleden en/of fractieondersteuners aanwezig zijn om te voorgang te bespreken en integraal naar de verschillende opgaven te kijken en te zoeken naar oplossingen en/of richtingen voor oplossingen.
- Voor de uitvoering een platform (zie ter inspiratie 'Samen Valkenswaardig') op te richten waar alle stakeholders aan deel kunnen nemen teneinde draagvlak te creëren en te vergroten en via dit platform in gezamenlijkheid tot uitvoering te komen.